

בית משפט לענייני משפחה במחוז ת"א

תמ"ש 54741-99 פלוני נ' אלמונית
תמ"ש 50547-05-10

1

בפני כב' השופט נפתלי שילה

התובע פלוני
ע"י עו"ד ורדה חקלאי

נגד

הנתבעת אלמונית
ע"י עו"ד רן רייכמן

2

3

פסק דין

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

האם יש לבטל את מזונותיו של קטין בהיותו "בן מרדן" המסרב לכל קשר עם אביו ?

א. רקע עובדתי וטענות הצדדים

1. הצדדים קיימו קשר רומנטי החל משנת 1991 לערך, כאשר התובע היה נשוי ואב לשלושה ילדים באותה עת, והנתבעת היתה רווקה ללא ילדים.

2. ביום 30.7.97 נולד לצדדים הבן **** (להלן גם: "הקטין" או "הבן").

3. התובע (להלן גם: "האב") שמר בסוד את הקשר שלו עם הנתבעת (להלן גם: "האם"), את עצם הולדתו של הבן ואף לברית המילה של הקטין, לא הגיע.

4. כעבור כשנתיים, הגישה האם תביעת אבהות ומזונות כנגד האב ונערכה בדיקת רקמות אשר קבעה כי התובע הוא אבי הקטין.

5. ביום 12.7.99 חתמו הצדדים על הסכם אשר קיבל תוקף של פסק דין (להלן: "ההסכם"). בהסכם נקבע בין היתר כי:

בית משפט לענייני משפחה במחוז ת"א

תמ"ש 54741-99 פלוני נ' אלמונית

תמ"ש 50547-05-10

- 1 "הבן יהיה בחזקת האם ובמשמורתה הבלעדיים וכי היא תהיה האפוטרופוס הבלעדי לגוף
2 ולרכוש הבן..."
- 3
- 4 6. להסכם נוספה תוספת בכתב ידו של כב' השופט גייפמן שאישר את ההסכם, ובה נאמר כי:
5 "הסדרי הראיה יקבעו ע"י הצדדים".
- 6
- 7 7. כמו כן נקבע בהסכם, כי האב ישלם מזונות לקטין בסך של 1,650 ש"ח לחודש צמוד למדד
8 אפריל 1999.
- 9
- 10 8. בתחילה, היה האב מגיע מידי שבוע או שבועיים לבית האם על מנת לפגוש את הקטין.
- 11
- 12 9. כשהקטין היה בן חמש, נפטרה אשתו של האב ולראשונה הוא חשף את העובדה כי יש לו
13 ילד נוסף, בפני משפחתו.
- 14 בתקופה זו, סיפרה האם לקטין כי התובע הוא אביו.
- 15
- 16 10. הצדדים חזרו לקשר זוגי מתחילת שנת 2002 ואולם כעבור כחצי שנה נפרדו.
- 17
- 18 11. האב טוען כי לאחר מכן, לא אפשרה לו האם לבקר את הקטין שלא בנוכחותה והוא נאלץ
19 לבקר רק בביתה, פעם בשבוע, בשעות אחה"צ. לטענתו, האם מנעה ממנו ביקורים מחוץ
20 לביתה ולא אפשרה לו להיות עם הקטין ללא פיקוחה.
- 21 האם טוענת מאידך, כי האב מיעט לבקר את הקטין והתעלם ממנו.
- 22
- 23 12. בשנת 2005 נעדר האב מהארץ לכמה חודשים לאחר שיצא להפלגה בלב ים ביאכטה שלו.
24 לאחר מכן, שב והפליג בשנית למשך חמישה חודשים נוספים.
- 25
- 26 13. לטענת האב, הוא ניסה לתקשר עם הקטין במהלך שהותו בהפלגה באמצעות טלפון לוויני
27 ודואר אלקטרוני ואולם לדבריו, האם הסיתה את הקטין נגדו ומנעה ממנו קשר איתו.
- 28
- 29 14. לטענת האב, עם שובו לארץ בחודש אוגוסט 2005, אפשרה לו האם לראות את הבן רק פעם
30 בשבוע בדירתה ובנוכחותה בלבד.
- 31
- 32 15. האב טוען כי הקטין היה עוין כלפיו בביקורים וכי האם לא סייעה לקשר אלא המשיכה
33 להסית את הבן כנגדו ולא אפשרה לו קשר חופשי עמו.
- 34

בית משפט לענייני משפחה במחוז ת"א

תמ"ש 54741-99 פלוני נ' אלמונית
תמ"ש 50547-05-10

16. במהלך שנת 2006 האב שלח לאם מכתבים ובהם ביקש את חידוש הקשר ואולם לטענתו, בקשותיו הושבו ריקם. לדבריו, בביקוריו אצל הקטין נמצאו תמיד חבריו של הקטין, כך שנמנע ממנו לקבל את תשומת הלב של הקטין.

17. האב טוען כי ביקש מהאם פעמים רבות לקחת את הקטין לבילויים מחוץ לביתם ואולם האם סירבה בכל תוקף.

18. במכתבה של האם לאב מחודש ספטמבר 2006 היא כתבה בין היתר כי :

"הפרת את ההסכם בניתוקים לפרקי זמן ארוכים וגרמת חוסר יציבות ועקביות... בביקורך האחרון, אמרת ל**** (הקטין), שכשירצה שתבוא, הוא יתקשר אליך, אז תמתין שיתקשר..."

19. במכתב נוסף של האם לאב מחודש נובמבר 2006 היא כתבה בין היתר כי :

"לעולם לא הרחקתי את **** (הקטין) ממך... למרות מאמצי השכנוע הרבים שלי את **** (הקטין), שייפגש עמך, הוא אינו מוכן לפגוש בך. מציעה שתמתין ש**** (הקטין) יתקשר אליך, כמו שסיכמת איתו... אל לך להאשים אותי בהרחקת הילד..."

20. לאור הפסקת הקשר בין האב לקטין, הגיש האב ביום 18.12.06 תביעה לקביעת הסדרי ראייה.

21. האם טענה בכתב הגנתה, כי לאור הנתק שיצר האב בינו לקטין, הקטין חש תחושת נטישה. לדברי האם, הקטין חווה את אביו בצורה קשה והדרך המשפטית אינה הדרך הנכונה לפתרון הבעיה. האם אף צירפה לכתב הגנתה דו"ח מעובדת סוציאלית במקום עבודתה מיום 25.1.07, שבו נאמר בין היתר כי קיים מצד הקטין "חוסר רצון מוחלט לקשר עם האב" וכי הוא "מסרב להיפגש עימו". כמו כן, צירפה האב מכתב מהרופא המטפל בילד ד"ר ה' , מיום 26.12.06 ולפיו: "הילד נמצא כעת בשיווי משקל מאוד עדין ושברירי בהווה היום יומית של בית הספר ומחוצה לו... כל ערעור מבחוץ של אותו סטטוס קוו ישפיע לרעה, בצורה קיצונית, על התנהגותו, התפתחותו, יכולת ריכוזו ועל שווי המשקל הנפשי והרגשי... כל מעורבות קפריזית של אדם זה או אחר, גם אם הוא האב הביולוגי, יכולה להיות לה השלכות שליליות על התפתחותו..."

בית משפט לענייני משפחה במחוז ת"א

תמ"ש 54741-99 פלוני נ' אלמונית

תמ"ש 50547-05-10

22. לדברי האם, הקטין מצוי במצב של בלבול ומצוקה והתובע הוא זה שיצר בהתנהגותו את הבעיה בקשר שלו עם בנו. לדבריה, מדובר בקטין בעל צרכים מיוחדים וביקורו של האב בבית ספרו בנוכחות חבריו, פגע בו קשות. האם אף טענה כי האב כינה את הקטין בכינויי גנאי כגון "תינוק" ואמר לו כי הוא "לא יודע חשבון" ו"לא יודע לקרוא" והתבטאויות אלו פגעו מאוד בקטין, הסובל מבעיות קשב וריכוז.

23. האם עתרה לכך כי בטרם יחודש הקשר, האב יקבל טיפול והדרכה הורית.

24. ביום 9.1.07 הגישה האם בקשה דחופה למתן צו מניעה (בשא 1307/07). בבקשתה, היא עתרה בין היתר לכך, שהאב לא יטריד את הקטין בכל צורה שהיא, לרבות בבית הספר בו הוא לומד וכי ייאסר עליו "לבוא במגע עם מי מהגורמים הטיפוליים והחינוכיים בבית הספר בו לומד הקטין ו/או להתקרב לבית הספר כדי מרחק של 500 מ' ". לדברי האם, האב הגיע לבית הספר שבו לומד הקטין "ותבע ממנו להתקרב אליו. הקטין נבהל עד מאוד ונס אל המנהלת ... כל האירוע ארע בעת ההפסקה לעיני חבריו... הקטין הפך ללעג בקרב הילדים, והדבר הסב לו מבוכה ועוגמת נפש רבה".

25. ביום 14.2.07 התקיים דיון והצדדים הגיעו להסכמה שקיבלה תוקף של החלטה כי: "מבלי להודות בכל טענה וטענה, שהאב לא יערוך מפגשים עם הילד בכותלי בית הספר בו הוא לומד..."

26. ביום 19.2.08 הוגש תסקיר על ידי פקידות הסעד.

27. בתסקיר נאמר בין היתר כי:

"משיחותיי עם האם התרשמתי כי האם אינה חושבת שיש חשיבות לקשר בין הקטין לאביו אלא להפך. האם ביטאה חשש ודאגה סביב האפשרות שהיא תפעיל את סמכותה ההורית ותשדר לקטין מסר כי נתק מוחלט מן האב אינו בא בחשבון. האם מחזיקה בדעה כי הקטין הינו ילד רגיש בכל הקשור לתפקודו הרגשי והלימודי וכל ניסיון להפגיש אותו עם האב יגרום לו לערעור נפשי אשר ישפיע לרעה על התנהגותו ויכולתו לתפקד במסגרת בית הספר... גם עובדת הרווחה ממקום עבודתה של האם, אשר פנתה אלי על פי בקשתה של האם, העלתה ספק לגבי החשיבות של חידוש הקשר בין הקטין לאביו. לדעתנו עמדה מקצועית זאת לוקחת בחשבון פרספקטיבה מצומצמת וצרה של צורכי הילד ואיננה מביאה בחשבון השלכות לטווח ארוך של עמדה שלילית קיצונית של ילד כלפי אחד מהוריו".

בית משפט לענייני משפחה במחוז ת"א

תמ"ש 54741-99 פלוני נ' אלמונית

תמ"ש 50547-05-10

28. ביחס לעמדת הקטין כותבת פקידת הסעד כי :

"בפגישה עמי פגשתי בילד המתנהג בדרך האופיינית לילדים עם סינדרום של "סרבנות קשר". הקטין דרש שהפגישה עימי תהיה קצרה, ביטא עמדה שלילית חד משמעית כלפי אביו ואמר בכעס "הוא לא גידל אותי – ואני לא רוצה שום קשר איתו". כשניסיתי לתת לו מכתב שאביו שלח לו, סירב לקחת את המתנה".

29. פקידת הסעד הוסיפה ואמרה כי :

"אנו מתרשמים גם כי האם לא השכילה ואינה משכילה גם היום להבדיל בין צרכיו האינדיווידואליים של בנה לבין צרכיה. העובדה שהאב דחה את המערכת הזוגית ביניהם נתפסה אצלה כדחייה גם של הבן. כיום האם משוכנעת שכל קשר של האב עם הבן יערער את יציבותו הרגשית של בנה. האם ואנשי המקצוע סביבה משוכנעים שרק נזק ייגרם לקטין מכל קשר עם אביו... לכן, אנו סבורים שגם במצבים קשים של סרבנות עיקשת כמו במקרה שלפנינו, שהוא כאמור תוצאה של מעשיהם ומחדליהם של שני ההורים ולא בחירה חופשית של הילד, יש לעשות כל מאמץ בשמירה על ערוץ קשר אשר ישמש "כגשר לקשר" בבוא הזמן. אנו סבורים שהנזק הרב ביותר לטווח ארוך לילד נובע מהסכמה של המערכת החברתית והמשפחתית לניתוק קשר עם אחד ההורים. עשינו ניסיון של כ- 3 חודשים תוך כדי הדרכת שני ההורים לפתוח בהדרגה ערוץ קשר מסוג זה, ללא הצלחה. להתרשמותנו, בגלל התנגדות האם לכל סוג של קשר בשלב זה. האב מצדו תרם את חלקו בעבר בהיעדרויות ממושכות ובחוסר יכולתו להכיל את הכעסים והמצוקה של הבן".

30. בדיון שהתקיים ביום 28.5.08 בפני כב' השופט גייפמן, הסכימו הצדדים כי בשלב ראשון יתקיימו הסדרי ראייה בין האב לקטין במרכז קשר וניתנה החלטה המורה על כך.

31. בדיווח שהועבר לבית המשפט ע"י עו"ס יחידת הסיוע מיום 8.12.08 נאמר בין היתר כי :

"האם, ****, חזרה וציינה בפני, כי בשנה וחצי האחרונה... לא חל כל שינוי ביחסים בין האב לקטין. הקטין מתנגד בכל תוקף לפגוש את האב. לדבריה, הוא מביע כעס כלפיה, על שאינה מגינה עליו ומחייבת אותו להגיע למרכז הקשר. האם שבה וחוזרת על עמדתה, שהקטין לא מרגיש בחסרון דמות אב. מדובר באם המגדלת את בנה באהבה ומסירות, אך בד בבד אינה מודעת לנזק הנגרם לו כתוצאה מהקונפליקט הממושך סביב הקשר עם אביו. האב, **** סיפר על הפגישות המתסכלות במרכז הקשר. לדבריו הקטין מגיע למרכז בכל

בית משפט לענייני משפחה במחוז ת"א

תמ"ש 54741-99 פלוני נ' אלמונית

תמ"ש 50547-05-10

יום ראשון אחה"צ אך עוד בטרם הגיעו לחדר בו ממתין האב, הוא צועק: "אני לא רוצה לראות אותך" וחוזר כלעומת שבא. האב לא מאבד תקווה ומקווה שהתהליך לא גורם לקטין נזק נפשי וכי בסופו של דבר יוביל לתקשורת חיובית. פקידת הסעד והאחראית על מרכז הקשר מציינת שיש חשיבות רבה בהמשך הניסיונות ליצור מפגשים בין האב והקטין. הגב' ו' והגב' ג', מדגישות, שלאם יש תפקיד משמעותי בעולמו של הילד. עליה לשכנע אותו להיכנס לחדר בו ממתין האב ולשהות במחיצתו לפחות חצי שעה. שתיהן מבקשות שבית המשפט ישקול הטלת סנקציות במידה והקטין ימשיך בהתנהגותו הנוכחית ויסרב לעשות זאת".

בית המשפט, בהחלטתו מיום 17.12.08 הורה כי בשלב זה ימשיכו המפגשים להתקיים במרכז הקשר וכי "האם תעשה כל מאמץ אפשרי כדי שהסדרי הראייה יכנסו למסלול במרכז הקשר".

32. ביום 10.3.09 הוגש עדכון נוסף ע"י עו"ס יחידת הסיוע ובו נאמר בין היתר כי :

"בחצי שנה האחרונה מביאה האם את הקטין למרכז הקשר בכל יום ראשון, אך הילד מסרב להיכנס לחדר בו ממתין האב. לאחר התלבטויות רבות, הגיעו הנוגעים בדבר למסקנה, כי בשל הזמן הממושך שבו לא נצפה כל שינוי, נכון יהיה, בשלב זה, להפסיק את הניסיונות לחידוש הקשר. האב כתב מכתב פרידה מרגש לקטין והגב' ג' הקריאה אותו לילד בנוכחות ההורים. לאור האמור לעיל, מומלץ להפסיק את הפגישות בין האב והקטין".

33. בהתאם להמלצה זו, החליט כב' השופט גייפמן ביום 3.5.09 כי בשלב זה יופסקו המפגשים במרכז הקשר.

34. בהודעת יחידת הסיוע מיום 6.5.09 נאמר כי גם הפסיכולוגית המטפלת בקטין הגב' מ' נ' סבורה, כי בשלב זה שבו הקטין "מסרב לדבר על כל עניין הקשור לאב ואף העמיד זאת כתנאי לשיתוף פעולה שלו עם הטיפול", אין מקום לחייב את הקטין בהסדרי ראייה כלשהם עם האב. צוין כי הפסיכולוגית המליצה כי האב ישלח לקטין מכתבים אחת לחודש או חודשיים והאם תשמור אותם עבורו ולא תאפשר לו להשמידם.

35. בית המשפט, בהחלטתו מיום 10.8.09 קיבל את המלצת יחידת הסיוע אף ביחס לשליחת המכתבים.

בית משפט לענייני משפחה במחוז ת"א

תמ"ש 54741-99 פלוני נ' אלמונית

תמ"ש 50547-05-10

36. ביום 31.5.10 הגיש האב תביעה להכרזה על הקטין כבן מרדן ולביטול מזונות. לדבריו, הוא
שלח מכתבים לבן לאור החלטת בית המשפט ואולם, הוא לא זכה לכל תשובה אלא רק
למעטפה שחזרה אליו ועליה כתב הקטין "אל תשלח לי יותר מכתבים!".
37. האב טוען כי הוא עשה את כל הניסיונות האפשריים להיות בקשר עם הקטין ואולם האם
גרמה לתסמונת של סרבנות קשר (או "ניכור הורי") והיא אחראית לניתוק המוחלט שבינו
לקטין.
38. האב טען כי במהלך כל השנים הוא שילם את המזונות בסך של כ – 2,000 ₪ לחודש באופן
שוטף מאחר ולא רצה לפגוע בקטין ובתקווה כי בסופו של דבר הוא יחדש עימו את הקשר.
ואולם, משהקטין כבר בן שלוש עשרה ולאור העובדה כי הוא "ניסה הכל" על מנת "להחזיר
לב בן אל אביו", יש להכריז על הקטין כבן מרדן ולהורות על ביטול המזונות.
39. האם טענה בכתב הגנתה כי היא ניסתה כל השנים לסייע לאב בקשר עם הבן ו"מדובר
בניסיון חמור של התובע להסית למעשה את הקטין כנגד אימו ולהכפישה לאחר שבעמל רב
ומשך כל חייה היא היא שגדלה את הקטין בעוד התובע מתנער למעשה מכל אחריות כלפיו"
(סעיף 44 לכתב ההגנה). האם טענה כי האב נהג להלבין את פניו של הקטין, לא התמיד
להגיע למפגשים במרכז הקשר ואין כל הצדקה לבטל את המזונות שממילא אינם גבוהים.
40. בדיון שהתקיים בפני ביום 14.10.10 מיניתי פסיכולוג קליני שיתן חוות דעת בדבר
האפשרויות השונות לחידוש הקשר וכן אף שיתייחס לשאלה "מה חלקה של האם בסרבנות
הקשר של הקטין, ככל שהפסיכולוג יקבע כי אכן יש לה חלק בדבר. כמו כן, יבחן הפסיכולוג
את מידת ההשפעה שיש להתנהגות האב על המצב" (סעיף 5 להחלטה).
41. ביום 27.6.11 הגישה הפסיכולוגית הקלינית הד"ר אלישבע זהר רייך, את חוות דעתה.
בחוות הדעת נקבע בין היתר כי:
- "האב מצר וכואב באמת ובתמים את הנתק בינו לבין הקטין. במשך השנים שהתקיים
קשר בביתה של האם עם הקטין, לא הצליח לקיים קשר ללא נוכחותה של האם ולעיתים
היו גם חברים באים ביום הביקור. משנת 2004 המצב רק הלך והתדרדר ובשנת 2008 ראה
למספר חודשים את הקטין במרכז הקשר... במרכז הקשר לא הצליח להעביר לילד מסר
חיובי. הילד היה אומר כי אינו רוצה לדבר איתו ויוצא. כל המכתבים ששלח לילד לא
נקראו להוציא מכתב אחד שאותו קראה מרכזת מרכז הקשר לקטין. לבר המצווה שלח
האב לבן מכשיר אייפוד אפל והאם לא פתחה את הדלת. הוא ניסה לשלוח בדואר והמשלוח

בית משפט לענייני משפחה במחוז ת"א

תמ"ש 54741-99 פלוני נ' אלמונית

תמ"ש 50547-05-10

חזר אליו עם חותם "סירוב לקבל" ... באוגוסט 2008 התחילו המפגשים של הקטין עם
אביו ונמשכו עד פברואר 2009. המפגשים היו טראומטיים עבור כולם. היו פעמים שהקטין
סירב לצאת מן האוטו והאם ביקשה מג' לצאת אליה ולעזור לה לשכנע את הילד לצאת מן
האוטו וכשיצא התמרד כנגד האב".

42. ביחס לבן ***** כותב המומחית כי :

"למרות מאמצי לא הצלחתי לדובבו ולהביא אותנו לניהול תקשורת זורמת. ניסיתי לתאר לו
את אביו באור חיובי, להבין את תסכוליו אך יחד עם זאת לפתוח בפניו אופקים לעתיד ...
נתתי לו להבין כי בהכירי את אביו, אני חושבת כי הוא עלול להפסיד בכך שלא ייתן לעצמו
הזדמנות להכיר יותר את אביו ורק לאחר מכן, יוכל לראות אם ניתן יהיה לפתח קשר או
לא. הצעתי את עזרתי בכך שהמפגש הראשון יכול להיעשות יחד איתי לא במרכז **** אלא
במקום ניטראלי והאב יוכל אפילו, אם יבחר, להציג בפניו את אחת מעבודותיו כפסל.
הקטין סירב בתוקף. בפגישות עם הקטין הזמנתי את האם בחלק מהזמן להצטרף אלינו
ונראה היה כי לאור הקשר של האם איתי היתה האם זו הפעם הראשונה, קשובה
להתחיל לראות את התועלת שבקיום מפגש בין האב ובנו בטיפול וליווי מצידי. ואולם, עתה
הקטין היה זה שהתנגד נחרצות.
בפגישה האחרונה שהתקיימה ביני לבין הקטין הוא קם ועזב באמצע ואז האם נכנסה ועוד
המשכנו לשוחח. ניכר היה כי בגיל ההתבגרות ולאור נתוניו הפיסיים של הנער, גם האם
פוחדת לומר נחרצות את דבריה ולאבד את השפעתה עליו. ביוזמתה, האם ביקשה ממני
זמן נוסף על מנת לשכנע את הקטין לקיים מפגשים עם אביו והודיעה לי כי אחרי חג
השבועות תיתן לי תשובה סופית והתשובה לצערי היתה שלילית מבחינתו של הקטין".

43. בסיכום חוות דעתה קובעת המומחית כי :

"האב מודע לכך שלא היה האב האידיאלי ושבמפגשים שלו עם בנו עשה שגיאות אולם כל
השנים רצה להיות בקשר עם בנו ופעל לשם כך. האם לא הצליחה להפריד בין צרכיה
שלה לבין צרכי הילד ומנעה משך שנים קיום קשר חופשי בינו לבין בנו. משיחותיי עם
האם התרשמתי כי היא אכן לא השכיחה למצוא שום דבר חיובי בהורותו של האב ולא
בנתה דמות אב חיובית עבור הילד. למעשה גדל הילד עם מטעני כעס כלפי אביו שהלכו
והתעצמו בחלוף השנים ובהזדהות האם עם בנה וכל ניסיונותיו של האב לחדש את הקשר
עם בנו באמצעות בתי המשפט ועורכי דין, התקבלו כהטרדה, כהצקה וכפגיעה כלכלית
באם ובקטין.

בית משפט לענייני משפחה במחוז ת"א

תמ"ש 54741-99 פלוני נ' אלמונית

תמ"ש 50547-05-10

כיום הקטין מקובע בהתנגדות ובשלילת אביו ויתכן והאם רואה היום את הנזק שנגרם אך אינה נלחמת עבור קשר זה. לצערי, כיום הקטין הינו סרבן קשר בדרגה קשה ולא ניתן להכריח אותו להגיע למפגשים טיפוליים ולחידוש הקשר עם אביו".

44. לאחר הגשת חוות הדעת, אפשרתי לצדדים לקבל את חומרי הגלם של המומחית, לשאול אותה שאלות הבהרה ולזמנה לחקירה. ואולם הצדדים הגיעו להסכמה בדיון שהתקיים ביום 22.11.11 כי לא יערכו חקירות ואף לא חקירה של הפסיכולוגית, והצדדים יסכמו טענותיהם בכתב.

45. התובע הגיש סיכומי טענותיו ביום 6.12.11, הנתבעת ביום 27.12.11 ואף סיכומי התשובה הוגשו.

ב. דיון הכרעה

1. ברע"א 3761/10 פלוני נ' פלונית ואח' (ניתן ביום 15.7.10) התווה בית המשפט העליון מפי כב' השופט רובינשטיין את השיקולים שעל בית המשפט לשקול בדונו בשאלת ביטול מזונות במצב של ילדים מרדנים (להלן: "הלכת פלוני").

2. בין היתר נקבע בהלכת פלוני כי:

"דומה, כי ההלכה בדבר האפשרות העקרונית להפחית או לשלול לחלוטין את מזונותיו של ילד סרבן (במקרים המתאימים) אינה שנויה במחלוקת במשפט הישראלי... ועוד, מעיקר הדין אין במשפט העברי חיוב מוחלט לזון ילדים מעל גיל שש... העובדה שאין מדובר בחיוב מוחלט, והעובדה שהוא תלוי גם בהתנהגות הילדים, שאין זה פשוט לייחס לה השלכות משפטיות כה משמעותיות, במיוחד בסיטואציות טעונות של גירושין ומשמורת – אמנם אינה מקלה על ההכרעה בתיקים כאלה, אך היא משקפת תפיסות ערכיות בדבר מערכת היחסים בין הורים לילדיהם... הבסיס הוא, וזאת יש להטעים בראש מילין, כי האחריות למזונות הקטינים היא הכלל, מצב אחר הוא חריג. אכן, כדברי השופטת מילר, ילדים "אינם אחראים להתנהגות הוריהם במהלך גירושין ולא לתוצאות הנגרמות כתוצאה מההליך", אך גם "אב אינו 'כספומט' – המנפיק כספים מבלי לשאול שאלות וללא קשר להתנהגות ילדיו".... נקיטת צעדים להפחתת מזונות או לשלילתם בשל מרדנות וסרבנות קשר תבוא במשורה, ומנגד יתכנו מקרים שבהם ייעשה הדבר".

בית משפט לענייני משפחה במחוז ת"א

תמ"ש 54741-99 פלוני נ' אלמונית

תמ"ש 50547-05-10

3. בית המשפט ציטט בפסק דינו את דברי הנשיא שמגר בע"א 1880/94 קטן נ' קטן, פ"ד מט (1),
215 בעמ' 219 שקבע כי :

"עד שמגיעים למסקנה כי אי רצון לפגוש בהורה שאין בידיה משמורת, מצדיק הפחתת
המזונות הדרושים לקיומו, ראוי לנהוג בזהירות ובריסון".

כמו כן, הביא בית המשפט מדברי כב' השופט שמגר בע"א 1741/93 אזולאי נ' אזולאי כי :

"שלילת מזונות היא צעד קיצוני וחריף אשר יש להימנע ממנו אלא אם כן קיימות נסיבות
יוצאות דופן".

4. בית המשפט קבע גם כי אף בסוגיה זו, יש ליתן משקל לעיקרון העל של טובת הילד וכפי
שקבע בית המשפט העליון בע"א 199/77 חריר נ' חריר (פ"ד לב (1) 458 בעמ' 464) : "עולה
שהפטור של אב ממזונות ילדו, הנמצא אצל האם למרות שפסק הדין מורה כי עליו להיות
עמו, אינו פטור חד וחלק. הכלל החל על כגון דא מושפע מגישת היסוד העולה מן המשפט
העברי, ואשר לפיה, בענייני קטינים קובעת בראש ובראשונה טובתם הם".

5. בית המשפט העליון הוסיף וקבע בהלכת פלוני כי :

"תחולתו של עיקרון זה מחייבת לבחון האם הפסקת המזונות תפעל – בסופו של יום –
לטובת הילד ולטובת הקשר עם הוריו. במקרים חריגים וקיצוניים יותר, בהם מדובר
בהתנהגות מחפירה, בקשר שלא נראית תקווה לשקמו ובמצב דברים בו אין זה הוגן לחייב
את האב לפרנס את בנו ("כספומט") תוך התעלמות מהיחס המוענק לו – מחייב עקרון
טובת הילד לוודא, לפחות, שאין פגיעה בצרכיו הבסיסיים. דברים אלה צריך שייעשו
באיזמל עדין... וכבר קדם לו השופט (כתארו אז) לנדוי בעניין משכיל לאיתן : "ספק רב
הוא אם זו הדרך לקרב את לב הילד אל אביו, אדרבא, יש לחשוש שדרך זו עוד תעמיק את
הקרע ביניהם". כן נדרש בית המשפט לכך, שאין לראות בהפחתת מזונות אך משום צעד
עונשי לילד המפר את החלטות בית המשפט בעניינו... מובן שיש גם להתייחס להתנהלות
האב... ולמניעים לעתירתו... גם במקרים בהם סבור בית המשפט כי הפחתת המזונות היא
הצעד הראוי או המתחייב... ברי כי על בית המשפט להתייחס להשלכות הכלכליות של
הפחתת המזונות על הקטינים הסרבנים... נאמר כי במקרים בהם אין בנמצא מקור הכנסה
חילופי, ואפילו בדוחק, זכאי גם ילד המתנהג בצורה מחפירה לקבל מאביו מזונות מדין
צדקה... במסגרת זו קיימת חובה לבחון את האמצעי שפגיעתו פחותה, צמצום של היקף
המזונות תחת ביטולם לחלוטין – כדי להשיג איזון ראוי בין שמירה על צרכיו הבסיסיים
של הילד, לבין הביטוי שיש ליתן להתנהלותו".

בית משפט לענייני משפחה במחוז ת"א

תמ"ש 54741-99 פלוני נ' אלמונית

תמ"ש 50547-05-10

6. העקרונות והשיקולים שעלינו לבחון בעת הדיון בשאלת ההשפעה של "בן מרדן" על חיוב המזונות, הם בעיקרם אלו:

א. ביטול מזונות יעשה במקרים קיצוניים ונדירים ויש לשקול תמיד חלופה מתונה יותר כגון הקטנת המזונות.

ב. האם סרבנות הקשר נובעת אך ורק מרצונו האמיתי והעצמאי של הילד או שקיימת אשמה מצד אחד מההורים למצב זה.

ג. האם האב נקט בכל הפעולות והמאמצים הנדרשים לצורך חידוש הקשר לרבות בפן הכלכלי, כגון מימון הטיפול.

ד. האם ביטול המזונות עלול לגרום לסיכול הסיכוי לחידוש הקשר.

ה. מה תהיה השפעת ביטול המזונות על אפשרות קיומם הסביר של הקטינים.

ניישם "אבני בוחן" אלו, לאור הנתונים במקרה דנן.

7. בעניינו, עולה מחוות הדעת המקצועיות שפורטו לעיל, כי רובצת אשמה לפתחם של שני ההורים להיווצרות המצב כיום. האב לא עשה מספיק לשמירת הקשר בשנים הראשונות של חיי הקטין ולא התמיד לבקרו ומאידך, בכל השנים האחרונות, האם לא עשתה דבר על מנת לעודד את הקשר בין הקטין לאב וכפי שקבעה הד"ר זהר - רייך היא "מנעה משך שנים קיום קשר חופשי" בין האב לבן והיא "לא בנתה דמות אב חיובית עבור הילד". האם ויתרה על חקירת המומחית וחוות דעתה לא נסתרה כלל.

8. האב ניסה בחמש השנים האחרונות ללא לאות ובעקביות לחדש את הקשר עם בנו. הוא לא נרתע מהשפלות ומעוגמת נפש קשה ביותר, שעה שבמשך חצי שנה הוא הגיע מידי שבוע למרכז הקשר, בנו סירב לראותו והעליבו בפומבי.

9. האב פעל בכל השנים האחרונות על פי המלצות אנשי המקצוע והתנהגותו בנושא רגיש זה מאז שהגיש את התביעה בשנת 2006, היתה ללא רבב. האב המשיך לשלם את המזונות כסדרם למרות יחסו הקשה והפוגעני של הבן כלפיו ורק "כשכלו כל הקיצין", הוא הגיש את תביעתו לביטול המזונות. גם לאחר הגשת התביעה, הסכים האב למינוי פסיכולוג קליני מומחה, על מנת שיבחן את המצב וייתן המלצות טיפוליות לצורך חידוש הקשר.

10. מחוות הדעת עולה כי לאם תרומה משמעותית בסרבנות הקשר. כפי שציינה ד"ר זהר רייך ביחס לאם: היא "לא השכילה למצוא שום דבר חיובי בהורותו של האב ולא בנתה דמות אב חיובית עבור הילד".

בית משפט לענייני משפחה במחוז ת"א

תמ"ש 54741-99 פלוני נ' אלמונית

תמ"ש 50547-05-10

- 1 האב השתתף במימון המומחית מטעם בית המשפט ולמרות מצבו הכלכלי שאינו שפיר
2 במיוחד (כפי שעולה מאישורי ההכנסות שהוגשו על ידו), הוא נשא בחלקו בתשלום עבור
3 הפסיכולוגית.
- 4 לאור עמדתו הנחרצת והחד משמעית של הקטין, שהוא כבר בן יותר מארבע עשרה, לא
5 נראה כי הפסקת תשלום המזונות תרע את המצב ותגרום לכך שהסיכוי לחידוש הקשר
6 יקטן. לדאבון הלב, על פי עמדות המומחים, אין כל סיכוי לחידוש הקשר בטווח הנראה
7 לעין.
- 8 לאור הכנסתה של האם, בסך של 15,000 ₪ נטו לחודש (כמפורט באישור מיום 22.11.11
9 שהיא הגישה ביום 1.1.12), כאשר הקטין הוא בנה היחיד של האם, לא נראה כי תהיה
10 פגיעה משמעותית ברווחתו של הקטין, אם המזונות ייפסקו כליל. אכן לאם משכנתא בסך
11 של 4,500 ₪ לחודש וכן חובות בגובה של כמה עשרות אלפי ₪ שהסיבה להיווצרותן לא
12 הובהרה כדבעי. ואולם, לאורך הכנסתה הגבוהה, ביטול המזונות המשולמים כיום בסך של
13 כ – 2,000 ₪ לחודש, לא ייגרעו באופן משמעותי מרמת חייו של הקטין.
- 14 בפסק דינו של ביהמ"ש המחוזי בירושלים בעמ"ש 513/09 פלונית נ' פלוני (ניתן ביום
15 14.4.10) אשר היה נשוא הערעור בהלכת פלוני, מנה כב' השופט דוד מינץ שלושה נימוקים
16 שניתנו להלכה הפוטרת אב מתשלום מזונות לבנו המרדן:
- 17 **הנימוק הראשון** – מטרת הפטור היא לכפות על הקטין לקבל את מרות האב. מאחר וחובת
18 האב לחנך את בנו, אזי כשהבן מסרב לקשר עם אביו, נועד הפטור ממזונות לכפותו לקבל
19 את מרות האב. אמצעי זה מטרתו בעצם להיטיב עם הבן.
- 20 **הנימוק השני** - מאחר ומעל גיל שש חיוב המזונות הוא רק מדין צדקה, לא חל חיוב לתת
21 צדקה לאדם אשר מתנכר אליו.
- 22 **הנימוק השלישי** - אין חובה על האב להעדיף את בנו במזונות מדין צדקה על פני אדם אחר,
23 מאחר ולאור התנכרותו, הילד לא נחשב בעצם לקרוב שיש לו "עדיפות" בקבלת צדקה.
- 24 במקרה דנן, הקטין הוא בן פחות מגיל 15 וקיים על האב חיוב משפטי גמור לאור תקנות
25 הרבנות הראשית, לספק את צרכיו ההכרחיים. לפיכך, מאחר ואין מדובר כיום בחובה מדין
26 צדקה, הנימוקים השני והשלישי הנ"ל אינם רלוונטיים וקיים רק הנימוק הראשון ולפיו
27 הפטור נועד לכפות על הקטין לקבל את מרות האב ולמעשה להיות עימו בקשר.

בית משפט לענייני משפחה במחוז ת"א

תמ"ש 54741-99 פלוני נ' אלמונית

תמ"ש 50547-05-10

16. אני סבור כי במקרה דנן, כשסרבנות הקשר החלה כשהילד היה בן שבע לערך, רובצת אשמה לא מבוטלת לסרבנות הקשר על האם. עם זאת, אין להתעלם ממחדליו הרבים של האב בשנותיו הראשונות של הקטין. בצדק טוענת האם בסיכומיה כי כשהקטין נולד, הוא היה מבחינת האב בגדר "ילד סוד" וכי כשהילד היה רך בשנים, לא שמר האב עימו על קשר כמצופה והוא "חזר אל סורו וסירתו" (סעיף 23 לסיכומים).
- ואולם מנגד, לא ניתן לקבל מצב שבו הורה משמורן, מאפשר ניתוק קשר עם ההורה השני, שעה שאין כל טענה על אלימות פיזית או מילולית שנקט ההורה הלא משמורן, כנגד הילד. למרות שהאב לא היה בקשר משמעותי בשנים הראשונות לחייו של הקטין ובשנת 2004 הוא חי בלב ים כשנה, עדיין חלה על האם החובה לעשות כל שביכולתה על מנת לשכנע את הקטין, בצורות שונות, לחדש את הקשר עם אביו ולו במתכונת מצומצמת.
- חובה עליה לשדר לקטין כי האב אינו "מפלצת" שיש להירתע ממנו וכי יש צדדים חיוביים וטובים אצל האב.
17. הטענה כי הילד אינו רוצה לפגוש כלל את אביו, אינה מהווה תירוץ להורה המשמורן שלא לעשות מאמצים לחדש את הקשר בין הילד להורה השני. כשם שבטוחני כי אם ח"ו היה צורך לקחת את הילד אם הוא היה נחבל, לחדר מיון, ואף אם הילד היה מסרב בכל תוקף ללכת לבית החולים, היתה האם מוצאת את הדרך לשכנע את הילד כי הדבר נחוץ, כך חובתה של האם היה לעשות כל שביכולתה לחידוש הקשר והאחריות רובצת במידה לא מבוטלת לפתחה.
18. האב אינו "טלית שכולה תכלת" ואכן עשה טעויות בהתנהלותו מול הילד, במיוחד כשעזב אותו למשך כשנה כשיצא להפלגה ממושכת בים.
- לא נעלמו מעיניי מספר התבטאויות שיתכן כי אמר לקטין והן פגעו בו.
- ואולם, במהלך חמש השנים האחרונות עשה האב כל מאמץ לחדש את הקשר ואף נשא במימון שכר טרחתה של המומחית.
- בחוות הדעת לא הועלו כל טענות כנגד התנהלות האב בחמש השנים האחרונות ופורטו מאמציו הכנים לפעול בכל דרך לחידוש הקשר. האב פעל בעקביות והגיע למרכז הקשר מידי שבוע, למרות התייחסותו הבוטה והפוגענית של הקטין כלפיו, אשר הטיח בו בכל פעם כי הוא מהווה מטרד עבורו וכי הוא כלל לא מעוניין להיות איתו בקשר מכל סוג שהוא.
19. הבן כבר אינו תינוק. הוא בן ארבע עשרה וחצי, וחובתו לכבד את אביו.

בית משפט לענייני משפחה במחוז ת"א

תמ"ש 54741-99 פלוני נ' אלמונית

תמ"ש 50547-05-10

1 אף אם הביקורים לא תמיד הכי נעימים לו ומשחקים עם החברים או "מול המחשב" הם
2 יותר אטרקטיביים עבורו, ילד הרואה באביו מטרד מיותר, צריך לשאת בתוצאה של
3 התנהגותו זו. אכן, צודקת האם כי יש ליתן משקל ראוי לדעותיו של הקטין לאור האמנה
4 לזכויות הילד והפסיקה שניתנה בנושא זה בשנים האחרונות ושחלקה אוזכרה בסיכומי
5 האם (סעיפים 79-88).

6 ואולם, למטבע זו שני צדדים. אכן לא ניתן לכפות על הקטין להיות בקשר עם אביו בניגוד
7 לרצונו ולעמדתו. מאידך, על הקטין לשאת בתוצאה זו ולהבין כי לכיבוד עמדתו ורצונו
8 בנושא זה, תהיה השלכה מסוימת על רמת חייו.

9 20. אין כל הצדקה כי ילד יתנהג כלפי אביו באופן גס ועולב (ראו ע"א 1880/94 קטן נ' קטן
10 הנ"ל), ישיב לו חזרה מכתבים שהוא שולח לו ויסרב לקבל ממנו מתנה בר מצווה יפה ויקרה
11 שהוא שלח לו. זאת, למרות שהאב מעולם לא הכה את הקטין או התעלל בו כהוא זה.

12 לא נשמעה מפי הקטין ולו בדל טענה עניינית המסבירה את יחסו השלילי והמתנכר. יש
13 לדחות את דברי האם בסעיף 51 לסיכומיה בדבר "עמדתה ודעותיה המגמתיות של פקידת
14 הסעד על האם". מדובר בהאשמת שווא שכלל לא הוכחה.

15 מחדלו של האב, בדבר אי עמידה על קשר רציף בשנות חיו המוקדמות של הקטין, אינה
16 מתירה לילד להתחצף לאביו ולהתעלם כליל מקיומו.

17 21. יש ליתן לקטין ובייחוד לאם, תמריץ על מנת שלא "תשב על הגדר" ותנהג כמשקיף או"ם,
18 אלא תיטול חלק בעידוד הילד לחדש את הקשר. על האם כהורה המשמורן, לדאוג לכך. אם
19 היא לא עושה כן, עליה לשאת בהשלכה הכלכלית של התנהגותה. איני מקבל את טענתה כי
20 יש "צידוק לסרבנות", כי "אין אשמים ו/או אחראים מלבדו של האב" (סעיפים 9 ו- 15
21 לסיכומים) וכי כל מטרתו של האב היא לבטל את המזונות ולא לחדש את הקשר עם בנו
22 (סעיף 14 לסיכומים).

23 שיתוף הפעולה המלא של האב עם הגורמים המטפלים ונכונותו הרבה והכנה לפעול בכל
24 צורה על מנת ליצור קשר עם הבן, מלמדת כי אין שחר לטענות אלו.

25 22. לפיכך, לאור העובדה כי הילד הינו "בן מרדן", יש להפחית את שיעור המזונות בחצי
26 ולהעמידם על מחצית מסכום המזונות המשולם כיום. ייתכן כי תהיה בכך משום פגיעה
27 מסוימת בילד ואולם, לאור מצבה הכלכלי האיתן יחסית של האם, לא יורע מצבו באופן
28 שימנע את קיומו באופן סביר.

בית משפט לענייני משפחה במחוז ת"א

תמ"ש 54741-99 פלוני נ' אלמונית
תמ"ש 50547-05-10

"תמריץ כלכלי" זה הוא אמצעי לגיטימי על מנת לנסות ולגרום לילד לחדש את הקשר עם האב ולו באופן מינימאלי וכן נועד לעודד את האם לנסות ולהשפיע על בנה ולנקוט עמדה תומכת ופעילה בנושא חשוב זה. זהו אחד הנימוקים להחלת דין "בן מרדן" ולאור זלזולו החריף והמופגן של הבן כלפי אביו, אין מנוס מנקיטת צעד דרסטי מסוג זה, בתקווה כי אולי הוא "יזעזע את אמות הסיפין" הן אצל הבן והן אצל האם.

אולי הבן ישקול שוב את סירובו המוחלט לפגוש את אביו ולו לשעה אחת בשבוע.

על הבן להפנים כי התנהגותו אינה לגיטימית ואינה קבילה וחובת כיבוד אב חלה אף עליו. (ראו גם דברים שכתבתי בתמ"ש 59890/08 ב' נ' ב' (לא פורסם), כן ר' ההפניות למשפט העברי המצוטטות בפסק דינו הנ"ל של כב' השופט מינץ בעמ"ש 513/09).

23. הפחתה זו תהיה בתוקף עד מלאת לקטין חמש עשרה ביום 30.7.12. עד לגיל זה, עדיין קיימת חובה על האב בתשלום צרכים הכרחיים מכוח חיוב משפטי גמור.

לאחר גיל חמש עשרה, אם ימשיך הקטין בסרבנותו הטוטאלית לכל קשר עם האב, ייפסקו המזונות לחלוטין.

לאחר גיל חמש עשרה, לא תחול יותר על האב חובה מדין צדקה הן מן הטעם שאין חיוב לתת צדקה למי שמתנכר אליך והן מן הטעם כי אין חובה להעדיף את בנו בצדקה מאחר והוא אינו בגדר "קרוב" של האב. אם הקטין ימשיך לסבור כי האב הוא בגדר "מטרד מיותר", אין לו כל זכות לדרוש כי הוא יעניק לו צדקה.

לאור הכנסתה של האם כמפורט לעיל, אין במקרה דנן כל חשש כי באם יופסק כליל תשלום המזונות ע"י האב, לא יוכל הקטין להתקיים ברמת חיים סבירה ומספקת, גם אם מעט יותר בצניעות מאשר כיום.

לעניין הפחתת מזונות לילד מרדן מעל גיל חמש עשרה: ראו עמ"ש 3603-04-10 ד.ר. נ' מ.ר. ואח' (ניתן ביום 9.8.11 ע"י בית המשפט המחוזי בחיפה, פסקה 22 לפסק הדין).

כן ראו: תמ"ש (ירושלים) 15303/04 ד.ל. נ' ל.ה. (ניתן ביום 29.10.09 מפי כב' סגנית הנשיאה השופטת נילי מימון).

24. אני תקווה כי הקטין יתעשת במהלך החודשים שנותרו עד להגיעו לגיל חמש עשרה, ולמרות הקושי שבדבר, יסכים לטיפול ולחידוש הקשר עם אביו. בחודשים שנותרו, מצופה מהאם וכן מהבן להפנים, כי התעלמות מוחלטת מקיומו של אב שמעוניין בכל מאודו להעניק לבנו

בית משפט לענייני משפחה במחוז ת"א

תמ"ש 54741-99 פלוני נ' אלמונית
תמ"ש 50547-05-10

1 ולחיות עימו את חייו, אינה לגיטימית והיא פסולה. על האם ועל הבן להבין, כי אין לקבל
2 התנהגות מסוג זה ואם יתמיד בכך הבן ולא יתעשת עד הגיעו לגיל חמש עשרה, ייתכן כי
3 הדבר ייפגע ברמת חייו.

4 25. הפחתת המזונות תחל מהיום והאם לא תצטרך להשיב את המזונות שכבר שולמו לה עד
5 היום, ככל ששולמו לה בפועל ע"י האב. זאת, על בסיס הפסיקה הקובעת כי מאחר והילד
6 "אכל" מזונות אלו, אין להשיבם (ע"א 125/86 סימנטוב נ' סימנטוב, ע"א 4322/90
7 אדלשטיין נ' אדלשטיין).

8 26. אין לי אלא לסיים בציטוט מדברי ביהמ"ש העליון כשחתם את פסק הדין בעניין פלוני
9 באומר:

10 "ואין אלא לקוות כי סופה של הדרך המשפטית בשלב הנוכחי לא יביא לסופם של הניסיונות
11 להשיב לב בנים על אבות... חרף המטענים הרגשיים ההולכים ונצברים, טוב יעשו
12 הנפשות הפועלות כולן אם יצליחו למצוא דרך להתגבר עליהם".

13 27. הנתבעת תשלם לתובע הוצאות משפט ושכ"ט עו"ד בסך של 15,000 ₪.

14
15
16
17 ניתן היום, ט' טבת תשע"ב, 11 ינואר 2012, בהעדר הצדדים.
18

19
20
21
22
23
24
נפתלי שילה, שופט